

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

TANYAR VE KÜÇÜKERGİN- TÜRKİYE DAVASI

(Başvuru no:74242/01)

KARARIN ÖZET ÇEVİRİSİ

STRAZBURG

5 Aralık 2006

İşbu karar AİHS'nin 44§2 maddesinde belirtilen koşullar çerçevesinde kesinleşecektir. Şekli bazı düzeltmelere tabi olabilir.

Türkiye Cumhuriyeti aleyhine açılan ve 74242/01 başvuru no'lu davanın nedeni bu ülke vatandaşları olan H.Zekai Tanyar ve Ali Cengiz Küçütkergin'in (başvuranlar), Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne (AİHM) 28 Haziran 2001 tarihinde Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin Temel İnsan Haklarını güvence altına alan 34. maddesi uyarınca yapmış oldukları başvurdur.

Başvuranlar, AİHM önünde İzmir Barosu avukatlarından O.K. Cengiz ve Strazburg Barosu avukatlarından R.Kiska tarafından temsil edilmektedirler.

OLAYLAR

I. DAVA KOŞULLARI

Başvuranlar sırasıyla 1953 ve 1955 doğumlu olup İzmir'de ikamet etmektedirler.

1994 yılında başvuranlar, İzmir'de bir binanın giriş katında bulunan bir daireyi satın almışlardır.

Başvuranlar, 12 Ekim 1994 tarihinde İzmir Valiliği'ne bildirimde bulunarak satın aldıkları dairede dini ibadet yapacaklarını, toplantılar düzenleyeceklerini belirtmişlerdir.

İzmir Valiliği Emniyet Müdürlüğü ("Valilik") 26 Aralık 1994 tarihinde cevap olarak, Anayasa'ya göre başkalarının haklarının korunması amacıyla ibadet özgürlüğünün kısıtlanabileceğini belirterek, özel bir mülkiyetin ancak kat maliklerinden izin alınması şartıyla bir ibadet yeri olarak kullanılabileceğini açıklamıştır. Bununla birlikte Valilik, 634 sayılı Kat Mülkiyeti Kanunu uyarınca sözkonusu binadaki diğer kat maliklerinden izin almaları gerektiğini belirtmiştir.

Daha sonrasında ise başvuranlar, binanın girişine Topluluğun isminin yazılı olduğu bir levha asmışlardır. Topluluk üyeleri, kat maliklerinin izinleri olmadan sözkonusu binada toplanmaya başlamışlardır.

13 Eylül 1998 tarihinde yine buna benzer bir toplantının düzenlendiği bilgisini alan İzmir Cumhuriyet Başsavcılığı 29 Eylül 1998 tarihinde, bu türden bir dini toplantının din özgürlüğünün korunması alanında girdiğinden ve bu nedenle suç teşkil etmediğinden dolayı muhakemenin men'i kararı vermiştir.

Aynı şekilde Cumhuriyet Savcısı din ve vicdan hürriyeti özgürlüğüne dayanarak 15 Eylül 1999 tarihinde, 12 Eylül 1999 tarihinde başvuranlar tarafından düzenlenen toplantıya katıldıkları gerekçesiyle yakalanan dört kişi hakkında muhakemenin men'i kararı vermiştir. Ayrıca sorumlu polis memurlarının tutumlarının, yasalara uygun olmadığına kanaat getirerek aleyhlerinde ceza davası soruşturması başlatılmasını talep etmiştir.

Daha sonra 3 Aralık 1999 tarihinde Cumhuriyet Savcısı Tanyar ve Küçütkergin'e, 12 Eylül 1999 tarihinde Ceza Kanunu hükümlerine aykırı bir şekilde dini toplantı yaptıkları gerekçesiyle 15.000.000 Türk Lirası (yaklaşık 28 Euro) tutarında para cezası ödeme emri tebliğ etmiştir.

Başvuranlar kendilerin verilen süre içerisinde para cezasını ödememiştir.

25 Ekim 2000 tarihli bir kararnameyle İzmir Ceza Mahkemesi, Ceza Kanunu'nun 529 § 1. maddesine aykırı olarak dini toplantı yaptıkları gerekçesiyle başvuranların suçlu olduklarına karar vermiştir. İzmir Asliye Ceza Mahkemesi, başvuranları 22.500.000 T.L. (yaklaşık 38 Euro) para cezasına mahkum etmiştir.

Başvuranlar, bu karara karşı 30 Ekim 2000 tarihinde İzmir Asliye Ceza Mahkemesi'ne itiraz etmişlerdir. Başvuranlar AİHS'nin 9. maddesinde güvence altına alınan din ve vicdan özgürlüğü ilkesine dayanarak dava konusu kararın, duruşma yapmaksızın alınmış olması sebebiyle 6. maddeye aykırı olduğunu belirtmişlerdir.

İzmir Asliye Ceza Mahkemesi 3 Ocak 2001 tarihinde başvuranlara tebliğ edilen 15 Aralık 2000 tarihli bir kararla, duruşma yapmaksızın başvuranların itirazını reddetmiştir.

HUKUK AÇISINDAN

I. AİHS'NİN 6 § 1. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

Başvuranlar, AİHS'nin 6 § 1. maddesinde belirtildiği şekilde bir duruşma düzenlenmeden, mahkemeler tarafından para cezasına mahkum edilmiş olmaları sebebiyle adil olarak yargılanmadıklarını iddia etmektedirler.

A. Kabuledilebilirlik Hakkında

AİHM, şikayetin AİHS'nin 35 § 3. maddesine göre açıkça dayanaktan yoksun olmadığını ve başka hiçbir kabuledilemezlik gerekçesi bulunmadığını saptamıştır. Bu nedenle şikayetin kabuledilebilir bulunması uygundur.

B. Esas Hakkında

Hükümet, dava süresince yasal temsilcileri tarafından temsil edilen başvuranların, ceza mahkemeleri önünde savunmalarını sunma imkanına sahip olduklarını belirtmektedir. Başvuranlar İzmir Asliye Ceza Mahkemesi'ne başvurarak, Ceza Mahkemesi kararına itiraz etme imkanına sahip olmuşlardır. Hükümet, duruşmanın yapılmamış olması konusunda ise Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun ilgili bölümlerine atıfta bulunmaktadır. Özellikle de 25 Mart 2005 tarihi itibarıyla Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun 386. maddesinde değişiklik yapıldığını ve yeni maddenin bundan böyle duruşma düzenlenmesini öngördüğünü belirtmektedir. Olayların meydana geldiği dönemde ulusal mevzuat, Ceza Mahkemelerine duruşma yapmaksızın karar alma imkanı tanımaktaydı. Bununla birlikte Hükümet, başvuranların adil yargılanma hakkından yoksun bırakılmadıklarını belirtmektedir, kaldı ki başvuranlar hangi sebepten dolayı ceza davasının hakkaniyete uygun olmadığını belirtmemektedirler.

Başvuranlar, Hükümet'in iddialarına itiraz etmek ve iddialarını yinelemektedirler.

AİHM duruşmaların açık oturum şeklinde düzenlenmesinin, AİHS'nin 6 § 1. maddesinde belirtilen temel bir ilke olduğunu hatırlatmaktadır. Bu durum, yargılanabilir kişileri kamunun denetiminden kaçan gizli yargılamaya karşı korumaktadır. Aynı şekilde, mahkemelerde güvenin korunmasına katkıda bulunmaktadır. Bu ilke, adliyenin yönetimine sağladığı şeffaflıkla 6 § 1. maddenin, AİHS bakımından bütün demokratik toplumların temel ilkeleri arasında yer alan adil yargılanma ilkesinin sağlanması amacına ulaşılmasına yardımcı

olmaktadır (Bkz. örneğin, *Karahanoğlu-Türkiye*, no: 74341/01, 3 Ekim 2006, *Malhous-Çek Cumhuriyeti*, no: 33071/96, 12 Temmuz 2001, ve *Diennet-Fransa*, 26 Eylül 1995).

AİHM, eski Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun ilgili maddeleri uyarınca davaya bakan hakim bazı suçlar sözkonusu olduğunda, duruşma yapmaksızın yalnızca dosyaya dayanarak ceza kararnamesi verebilmekteydi. Asliye Ceza Mahkemesi önünde açılan itiraz davası da, hafif ya da ağır para cezasına ya da muayyen bir meslek veya sanatın tatiline veya müsadereye hükmeden bir ceza kararnamesine itiraz edildiği durumlarda aynı şekilde duruşma yapmaksızın gerçekleşmekteydi. Asliye Ceza Mahkemesi, yalnızca dosyadan ya da gerekli gördüğü taktirde Cumhuriyet Savcısı'mn yazılı görüşünden hareketle duruşma yapmaksızın kararını verebilmekteydi.

Mevcut davada AİHM, yargılamanın hiçbir aşamasında başvuruların ulusal mahkemeler önünde bir duruşmaya katılma imkanına sahip olmadıklarını tespit etmektedir. Ne ceza kararnamesini veren Ceza Mahkemesi ne de itiraz konusunda kararı açıklayan Asliye Ceza Mahkemesi duruşma düzenlemiştir. Başvurular hiçbir zaman, kendilerini yargılayan hakimlerin önüne bizzat çıkma imkanına sahip olamamışlardır.

AİHM, Asliye Ceza Mahkemesi'nde duruşmanın düzenlenmemiş olmasının Anayasa Mahkemesi tarafından ele alındığını ve Anayasa Mahkemesi'nin, bu durumun savunma hakları ve adil yargılanma hakkı ile uyumadığı yönünde karar verdiğini tespit etmektedir. AİHM bu tespiti ve yeni Ceza Kanunu'nda ve Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nda ceza kararnameleri ile ilgili düzenlemenin bulunmuyor olmasını dikkate almaktadır. AİHM, başvuruların hiçbir zaman duruşmaya katılma haklarından feragat etmediklerini, kaldı ki mevcut davada bunun sözkonusu olmadığını not etmektedir (Bkz. *a contrario*, *Zumtobel-Avusturya*, 21 Eylül 1993 tarihli karar). Esasında başvurular, Ceza Mahkemesi tarafından verilen karara İzmir Asliye Ceza Mahkemesi önünde itiraz ederek ve AİHS'nin 6. maddesine atıfta bulunarak açık halka açık bir duruşmanın yapılmadığını belirtmişlerdir. Asliye Ceza Mahkemesi, itiraz başvurusu üzerine usuldeki bu eksikliğin giderilmesine gerek duymamıştır.

Sonuç olarak AİHM, başvuranın davasının davaya bakan mahkemeler tarafından halka açık olarak görülmemesi nedeniyle AİHS'nin 6 § 1. maddesinin ihlal edildiğine karar vermiştir.

II. AİHS'NİN 41. MADDESİNİ UYGULANMASI HAKKINDA

A. Tazminat

Başvuranların her biri, 10.000 Euro tutarında manevi tazminat talebinde bulunmaktadır.

Hükümet bu iddialara karşı çıkmaktadır.

AİHM, başvuruların manevi zarara uğramış olabileceklerine kanaat getirmektedir ve ihlal kararının tespitinin bu zararın telafisi için yeterli olduğuna karar vermektedir.

B. Masraf ve Harcamalar

Başvurular, AİHM nezdinde yaptıkları masraf ve harcamalar için 4.000 Euro talep etmektedirler.

Hükümet, talep edilen miktara karşı çıkmaktadır.

AIHM'nin içtihadı uyarınca, gerçekliği, zorunluluğu ortaya konulan ve makul miktarlarda olan masraf ve harcamaların geri ödenebileceğini hatırlatmaktadır. AIHM elindeki mevcut unsurlar ve bu alandaki içtihadı uyarınca hakkaniyete uygun olarak başvurulara AIHM'de öntündeki dava için toplu olarak 1.500 Euro ödenmesinin makul olduğu kanaatindedir.

C. Gecikme Faizi

AIHM, Avrupa Merkez Bankası'nın marjinal kredi kolaylıklarına uyguladığı faiz oranına 3 puanlık bir artışın ekleneceğini belirtmektedir.

BU GEREKÇELERE DAYALI OLARAK AIHM OYBİRLİĞİYLE,

1. Başvurunun geri kalanının *kabuledilebilir olduğuna*;
2. AIHS'nin 6 § 1. maddesinin *ihlal edildiğine*;
3. İhlal kararının tespitinin manevi zararın tazmini için başlı başına *yeterli olduğuna*;
4. a) AIHS'nin 44 § 2 maddesi gereğince kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içinde, ödeme tarihindeki döviz kuru üzerinden YTL.'ye çevrilmek üzere, her türlü vergiden muaf tutularak Savunmacı Hükümet tarafından başvurulara masraf ve harcamalar için 1.500 Euro (bin beş yüz) *ödenmesine*;
- b) Söz konusu sürenin bittiği tarihten itibaren ödemenin yapılmasına kadar Hükümet tarafından, Avrupa Merkez Bankası'nın o dönem için geçerli olan faiz oranının üç puan fazlasına eşit oranda basit faizi *ödenmesine*;
5. Adil tazmine ilişkin taleplerin *reddine*;

karar vermiştir.

İşbu karar Fransızca olarak hazırlanmış ve AIHM'nin iç tüzüğü'nün 77 §§ 2 ve 3 maddesine uygun olarak 5 Aralık 2006 tarihinde yazıyla bildirilmiştir.